V. XIZMATLAR

Xizmatlar sohasini rivojlantirish ijtimoiy yo‘naltirilgan bozor iqtisodiyotini shakllantirishning eng muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda mamlakatda olib borilayotgan bozor islohotlari jamiyatni rivojlantirishning eng muhim ijtimoiy-iqtisodiy vazifalarini hal qilishda xizmat ko‘rsatish sohasining rolini oshirishga katta ta’sir ko‘rsatadi. Xizmatlarning xilma-xilligi aholining katta qismini hayot sifatini va farovonligini yaxshilash imkonini beradi.

Zamonaviy jamiyat hayotida xizmatlar sohasi juda keng tarqalgan hodisa hisoblanadi. Bugungi kunda u yoki bu turdagi xizmatlar ko‘rsatmaydigan yoki hech bo‘lmaganda unga duch kelmagan korxonalar deyarli yo‘q.

2024 yil 1 iyul holatiga viloyatda 29 366 ta faoliyat ko‘rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar qayd etildi. Shundan, xizmatlar sohasida 68,7 ta korxona va tashkilotlar faoliyat ko‘rsatmoqda. Ushbu ko‘rsatkich o‘tgan yilning mos davriga nisbatan 2,9 foizga kamaydi.

2024- yilning 1-iyul holatiga korxona va tashkilotlarning umumiy sonida xizmatlar sohasida faoliyat ko‘rsatayotganlarining ulushi, %
(fermer va dehqon xo‘jaliklaridan tashqari)

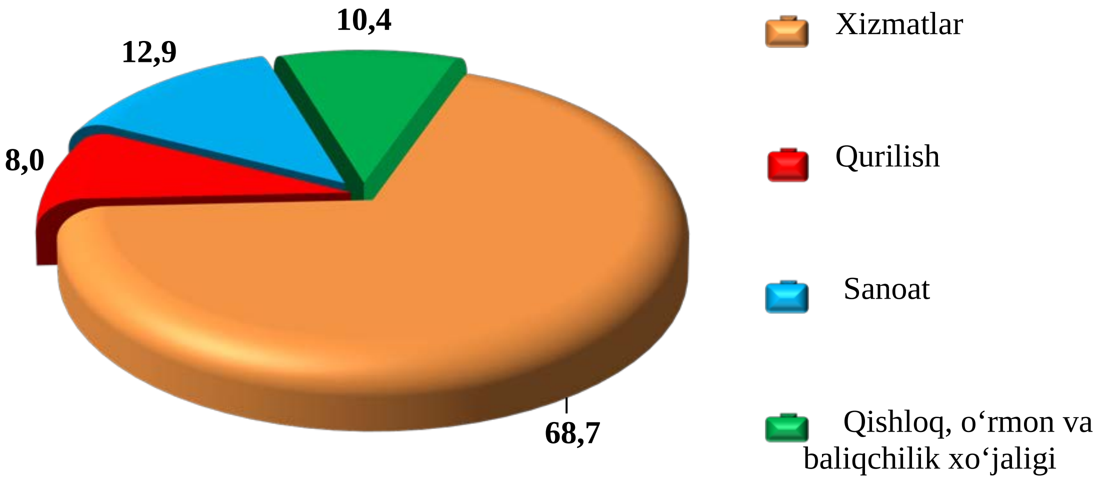

Innovatsion xizmatlarni joriy etish va an’anaviy xizmatlarni rivojlantirish bo‘yicha aniq maqsadli kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirilishi ishlab chiqarilgan bozor xizmatlar hajmini oshishiga olib keldi. Natijada, 2024 yil yanvar-iyun oylarida xizmatlar shlab chiqarish hajmi 10 493,8 mlrd.so‘mni tashkil etdib,o‘tgan yilning mos davriga nisbatan 110,0 foizga o‘sdi.

2024 yil yanvar-iyun oylarida ko‘rsatilgan xizmat turlari bo‘yicha (amaldagi baholarda) quyidagicha ifodalanadi:

	mlrd. so‘m	*2023 yil yanvar-iyunga nisbatan, foizda*	*yakunga nisbatan, foizda*
Jami xizmatlar	**10 493,8**	**110,0**	**100,0**
shu jumladan:			
Aloqa va axborotlashtirish xizmatlari	433,7	115,4	4,1
Moliyaviy xizmatlar	2 158,4	103,2	20,6
Transport xizmatlari	2 067,8	108,2	19,7
shu jumladan: avtotransport xizmati	1 862,0	109,9	17,7
Yashash va ovqatlanish xizmatlari	464,1	111,4	4,4
Savdo xizmatlari	3 114,7	111,4	29,7
Ko‘chmas mulk bilan bog‘liq xizmatlar	196,9	104,5	1,9
Ta’lim sohasidagi xizmatlar	696,6	138,3	6,6
Sog‘liqni saqlash sohasidagi xizmatlar	211,2	109,8	2,0
Ijara xizmatlari	220,0	102,6	2,1
Kompyuterlar va maishiy tovarlarni ta’mirlash bo‘yicha xizmatlar	232,1	113,0	2,2
Shaxsiy xizmatlar	259,2	109,0	2,5
Me’morchilik, muhandislik izlanishlari, texnik sinovlar va tahlil sohasidagi xizmatlar	83,1	100,6	0,8
Boshqa xizmatlar	356,0	105,8	3,4

Xizmat ko‘rsatishda eng katta ulush savdo (29,7 foizi), moliyaviy (20,6 foizi), transport (logistik xizmatlar bilan birga) (19,7 foizi), ta’lim (6,6 foizi) va aloqa va axborotlashtirish xizmatlari (4,1 foizi) xizmatlarga to‘g‘ri keldi. Ta’lim sohasidagi xizmatlar (o‘tgan yilga nisbatan 38,3 foizga ko‘p), aloqa va axborotlashtirish xizmatlari (15,4 foizga ko‘p) o‘sish yuqori bo‘ldi.

2024 yil yanvar-iyun oylarida ko‘rsatilgan bozor xizmatlari umumiy hajmida
shahar va tumanlar kesimida ulushi, foizda

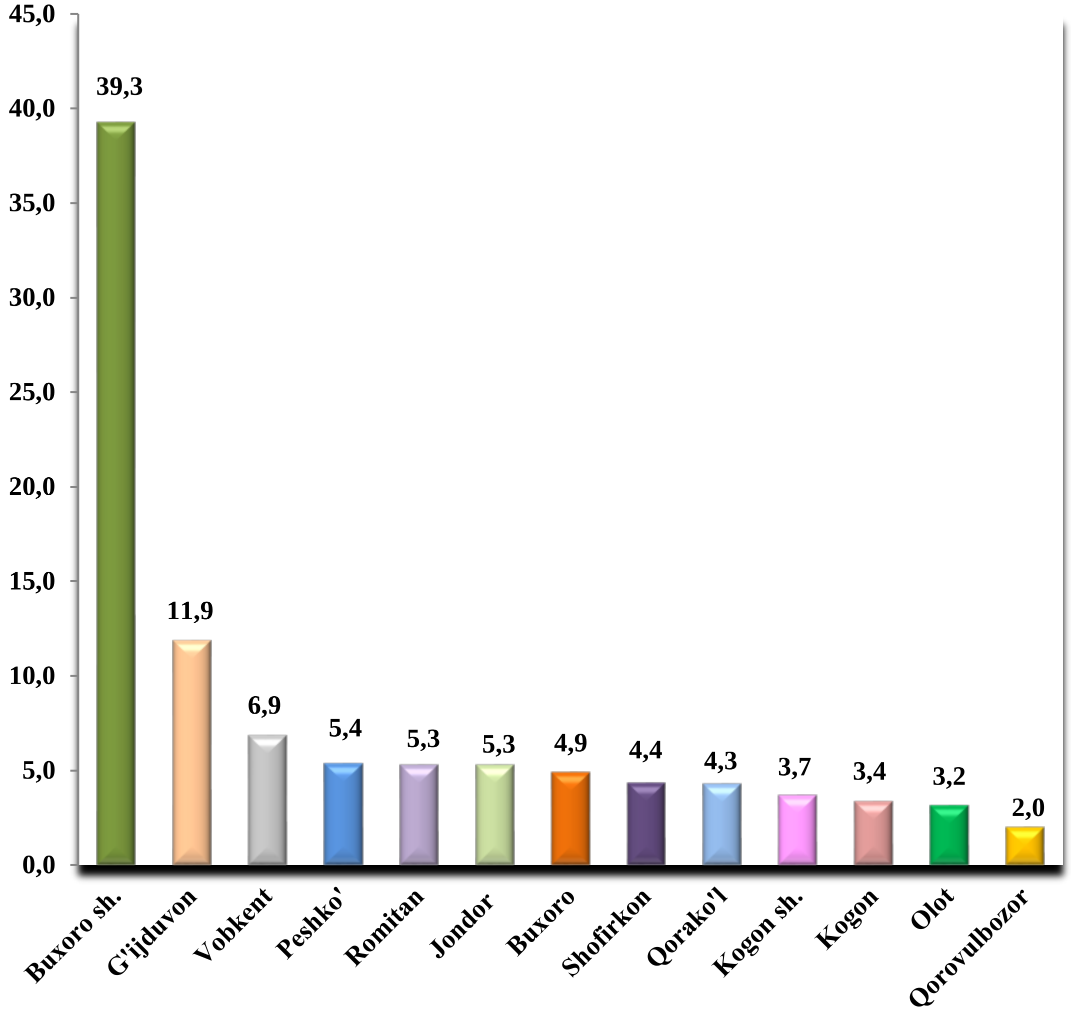

Ko‘rsatilgan xizmatlar umumiy hajmida katta ulushga ega bo‘lgan Buxoro shahri (39,3 foizni), G‘ijduvon tumani (11,9 foizni), Vobkent tumani (6,9 foizni), Peshko‘ tumani (5,4 foizni) tashkil etgan bo‘lsa, Romitan (5,3 foizni) va Jondor tumanlari (5,3 foizni) bilan eng past ulush ko‘rsatkichni qayd etdi.

Iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha xizmatlar
(*tuman va shaharlar kesimida*)

	Jami			Aholi jon boshiga	
	mlrd. so‘m	2023 yil yanvar-iyunga nisbatan, foizda	jami xizmatlar hajmiga nisbatan, foizda	ming so‘m	2023 yil yanvar-iyunga nisbatan, foizda
Viloyat bo‘yicha	**10 493,8**	**110,0**	**100,0**	**5 116,7**	**108,2**
Buxoro sh.	4 124,5	110,3	39,3	13 934,1	108,1
Kogon sh.	388,3	108,2	3,7	5 983,5	106,7
tumanlar					
Buxoro	520,2	109,2	4,9	2 904,3	107,1
Vobkent	726,1	122,1	6,9	4 866,4	119,8
Jondor	555,9	109,1	5,3	2 987,0	107,2
Kogon	355,8	108,7	3,4	4 191,4	106,4
Olot	333,7	108,5	3,2	3 187,3	106,9
Peshko‘	564,2	108,9	5,4	4 290,8	107,1
Romitan	557,6	107,5	5,3	3 676,1	106,0
Shofirkon	458,9	108,1	4,4	2 456,6	107,0
Qorako‘l	450,9	108,4	4,3	2 616,9	107,0
Qorovulbozor	211,9	107,2	2,0	10 594,6	105,0
G‘ijduvon	1 245,8	108,6	11,9	3 848,5	106,8

Hududlar orasida yuqori o'sish sur'atlari Buxoro shaharda (110,2 foiz) hamda Vobkent (122,1 foiz), Buxoro (109,2 foiz) va Jondor (109,1 foiz) tumanlarida kuzatildi.

Aholi jon boshiga ko'rsatilgan xizmatlar bo'yicha eng yuqori ko'rsatkich Buxoro shahrida 13 934,1 ming so'mga teng bo'lib, o'sish sur'ati o'tgan yilning shu davriga nisbatan 108,1 foizni tashkil etdi.

Aholi jon boshiga ko'rsatilgan xizmatlarning eng past ko'rsatkichi Shofirkon (2 456,6 ming so'm), Qorako'l (2 616,9 ming so'm) va Buxoro (2 904,3 ming so'm) tumanlarida kuzatildi.

2024 yil yanvar-iyun oylarida shahar va tumanlar kesimida bo'yicha aholi jon boshiga hajmlar, *ming so'm*

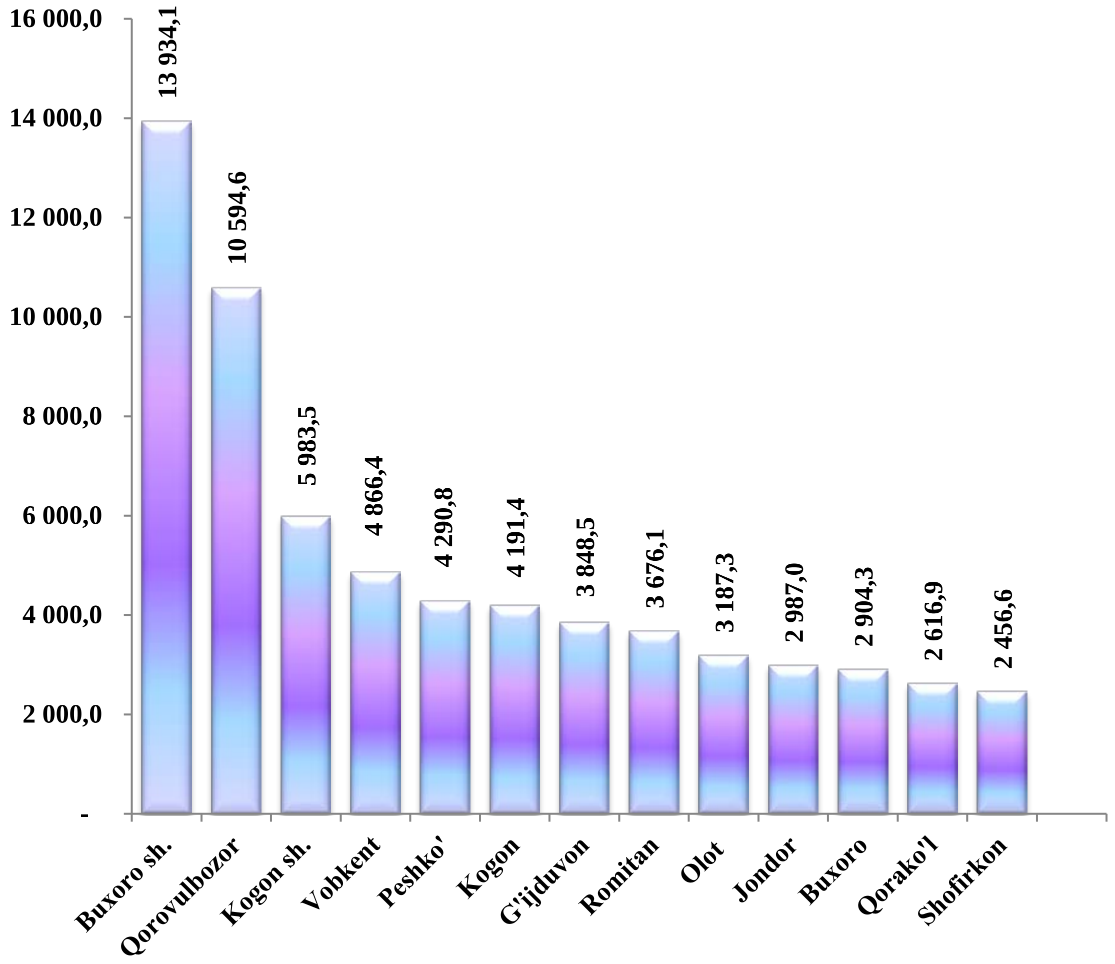

Hozirgi kunda respublikada ulgurji va birja savdo korxonalarining faoliyati uchun zarur huquqiy asoslar yaratilgan bo‘lib, zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalangan holda chakana savdo tarmog‘i faol rivojlanmoqda. Savdo xizmatlari iqtisodiyotda ko‘rsatilgan xizmatlar umumiy hajmining sezilarli qismini tashkil qiladi.

2024 yil yanvar-iyun oylarida savdo xizmatlari hajmi 3 114,7 mlrd.so‘mga teng bo‘ldi. Ko‘rsatilgan bozor xizmatlarining umumiy hajmida ulushi 29,7 foizni tashkil etdi.

O‘tgan yilning mos davriga nisbatan savdo xizmatlarining o‘sish sur’ati 111,4 foizni tashkil etdi.

Savdo xizmatlarining eng katta hajmi Buxoro shahri (674,7 mlrd. so‘m), G‘ijduvon (439,4 mlrd. so‘m), Vobkent (406,2 mlrd. so‘m) tumanlarida qayd etildi.

Shahar va tumanlar kesimida savdo xizmatlarining hajmi, mlrd.so‘m
(2024 yil yanvar-iyun)

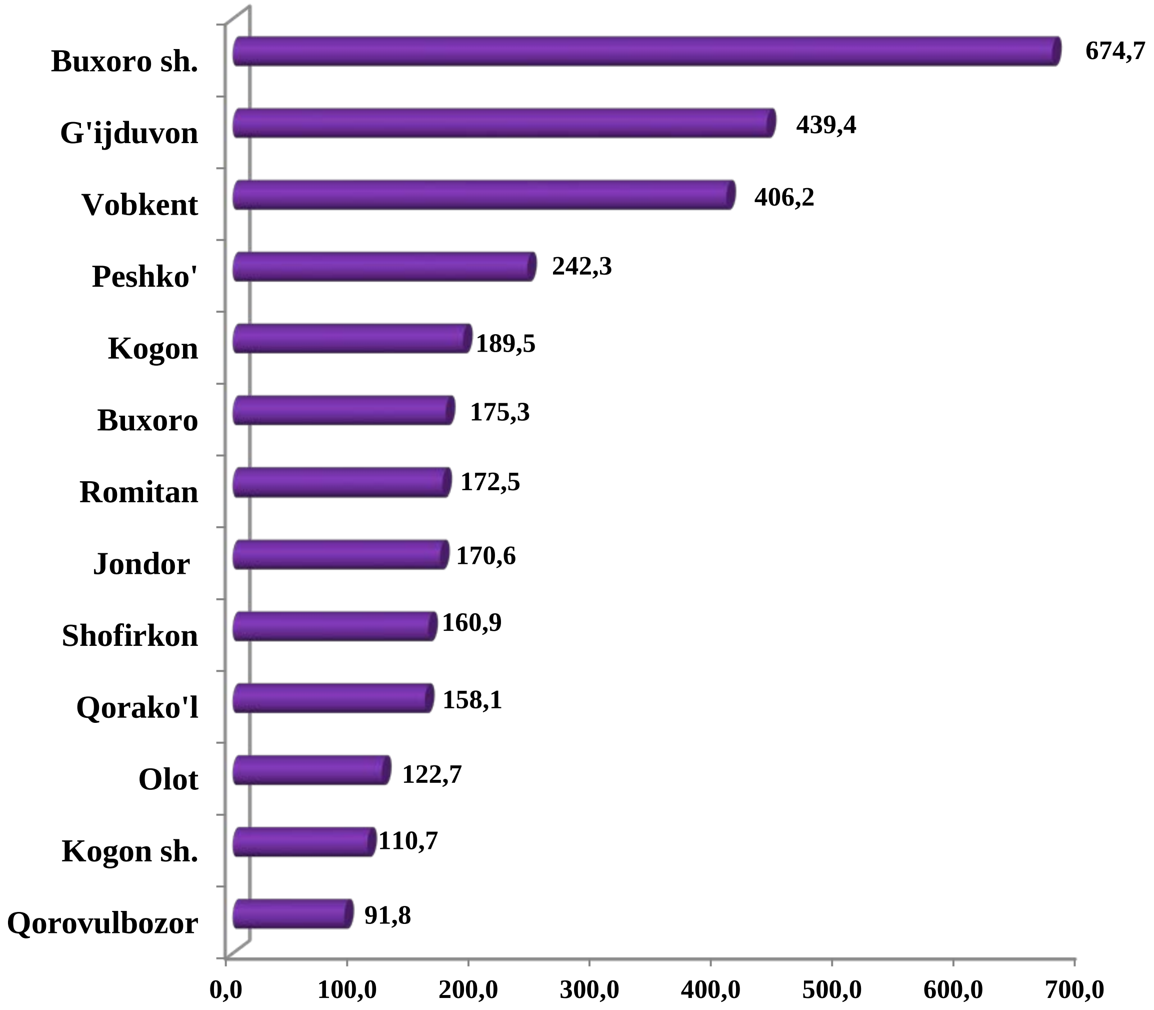

Savdo xizmatlari bo‘yicha eng past ko‘rsatkich Qorovulbozor tumanida kuzatildi. Ushbu hududda savdo xizmatlari hajmi 91,8 mlrd. so‘mga teng bo‘ldi.

Aholi daromadlari darajasining oshishi bilan iste’mol talabi va savdo aylanmasi ko‘lami o‘smoqda. Savdo xizmatlari tarkibida avtomobillar va mototsikllar savdosidan tashqari chakana savdo bo‘yicha xizmatlar katta salmoqqa ega. 2024 yil yanvar-iyun oylarida uning ulushi 69,1 foizni tashkil etdi.

Ulgurji savdo xizmatlarining (avtomobillar va mototsikllar savdosidan tashqari) ulushi 23,8 foizni tashkil etdi.

Avtomobil va mototsikllar ulgurji va chakana savdosi, avtomobil va mototsikllarni ta’mirlash xizmatlarni qo‘shgan holda umumiy savdo xizmatlarining 7,1 foizni tashkil qiladi.

Savdo xizmatlari tarkibi, foiz
(2024 yil yanvar-iyun)

Savdo bu – tovarlarning aylanishini, ularning ishlab chiqarish sohasidan istemol sohasiga o‘tishinitaminlaydigan iqtisodiyot sohasidir. Ma’lum bir davlat ichida savdo tovarlarni zarur istemolchiga yetkazib berish va zifasini bajaradi.

Transport xizmatlarining eng katta qismi avtomobil transportida yuk va yo‘lovchi tashish xizmatlari hisobiga to‘g‘ri keladi.

2024 yil yanvar-iyun oylarida transport xizmatlarining hajmi 2 067,8 mlrd. so‘mga teng bo‘ldi. Ularning o‘sishi 108,2 foizni tashkil etdi.

Yuqori o‘sish sur’atlari Buxoro (108,4 foiz), Kogon (107,1 foiz) shaharlarida, hamda G‘ijduvon (110,6 foiz), Peshko‘ (109,9 foiz) tumanlarida qayd etildi.

Shahar va tumanlar kesimida transport xizmatlarining hajmi, *mln. so‘m*
(2024 yil yanvar-iyun)

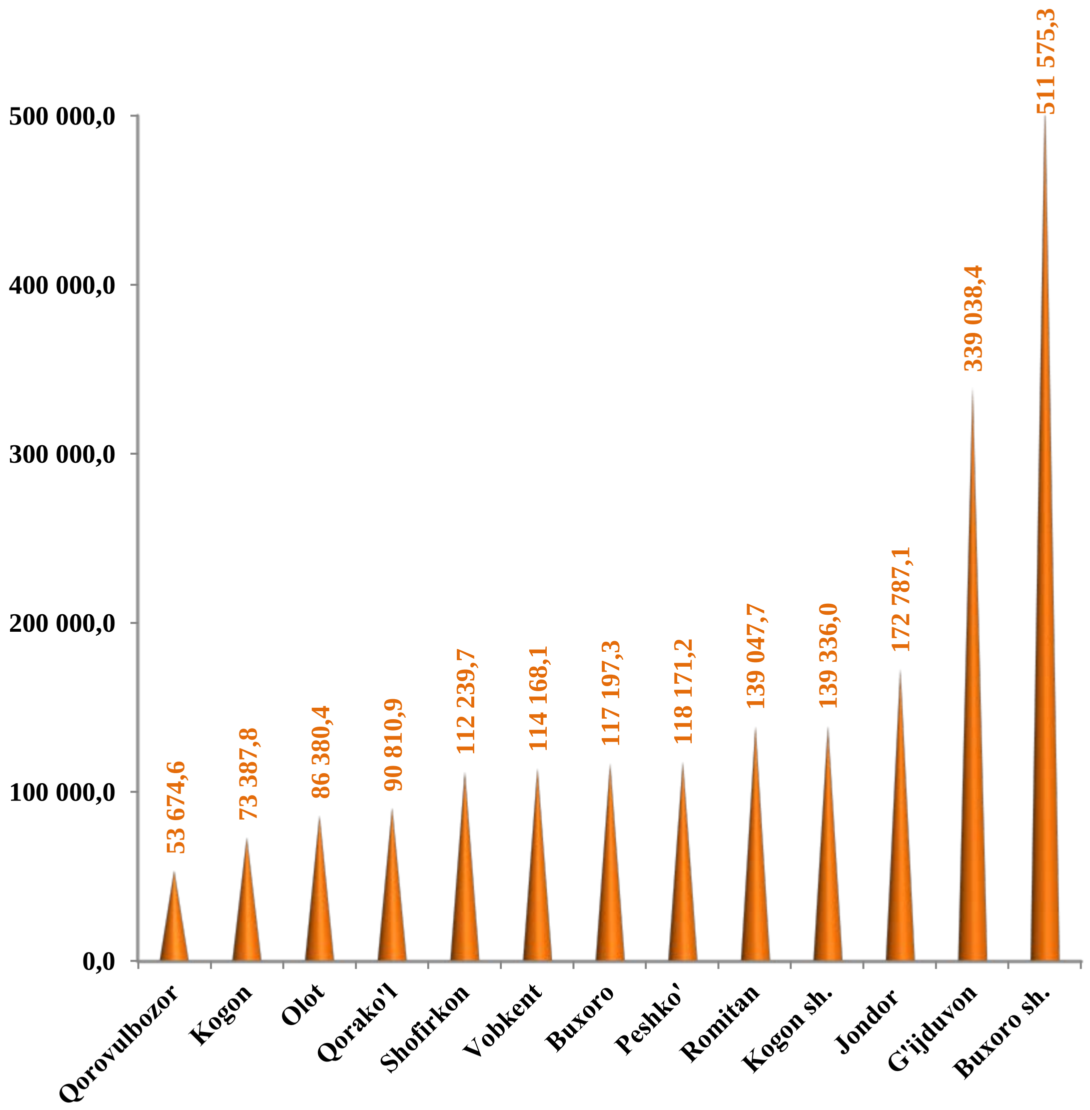

O‘tgan yilning mos davriga nisbatan transport xizmatlarining o‘sish sur’ati, Kogon (100,5 foiz) tumanida pasayganligi qayd etildi.

Ta’lim sohasida amalga oshirilayotgan tub islohotlar birinchi navbatda ong va fikrlashdagi ijobiy o‘zgarishlarni qo‘llab-quvvatlab, ma’naviyatni yuksaltirishga hissa qo‘shadi.

Bugungi kunda o‘quv jarayonining sifati va samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida maktablarni zamonaviy laboratoriya uskunalari, kompyuter texnikasi, darsliklar va yangi avlod metodik materiallari bilan ta’minlashga alohida e’tibor qaratilmoqda.

2024-yil yanvar-iyun oylarida ta’lim sohasidagi xizmatlar hajmi 696,6 mlrd. so‘mga teng bo‘ldi. O‘tgan yilga nisbatan o‘sish 138,3 foizni tashkil etdi.

Shahar va tumanlar kesimida ta’lim xizmatlarining o‘sish sur’ati, foiz

(2024 yil yanvar-iyun)

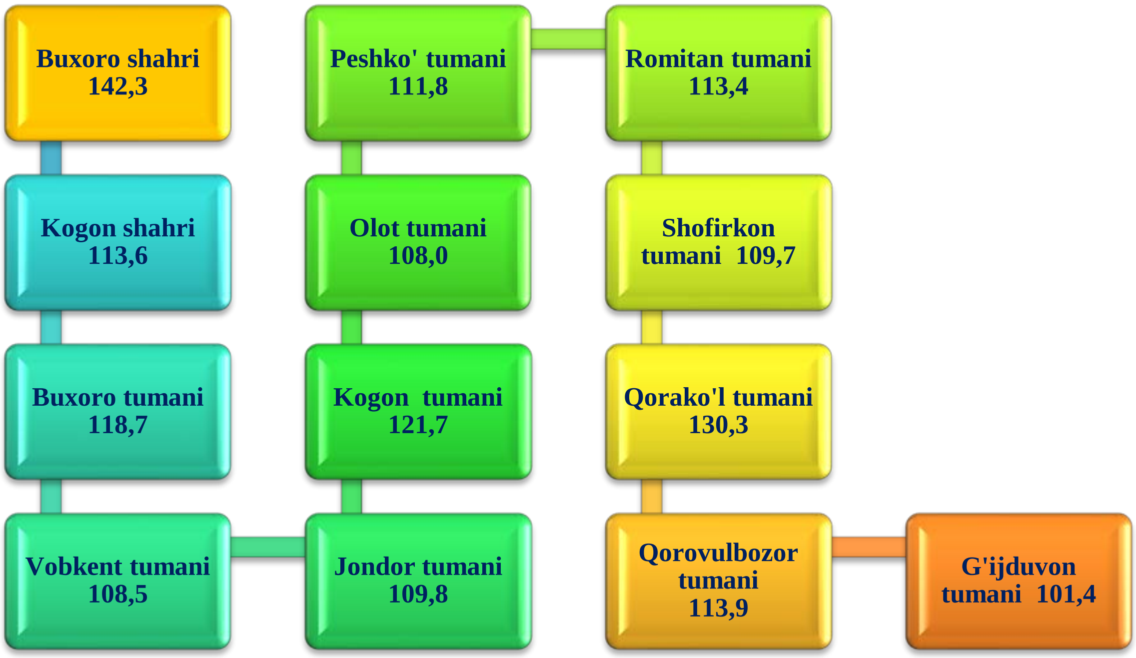

2024 yil yanvar-iyun oylarida sog‘liqni saqlash sohasidagi xizmatlar hajmi 211,2 mlrd. so‘mga teng bo‘ldi. O‘tgan yilga nisbatan o‘sish 109,8 foizni tashkil etdi.

Shahar va tumanlar kesimida sog‘liqni saqlash xizmatlarining o‘sish sur’ati, foiz
(2024 yil yanvar-iyun)

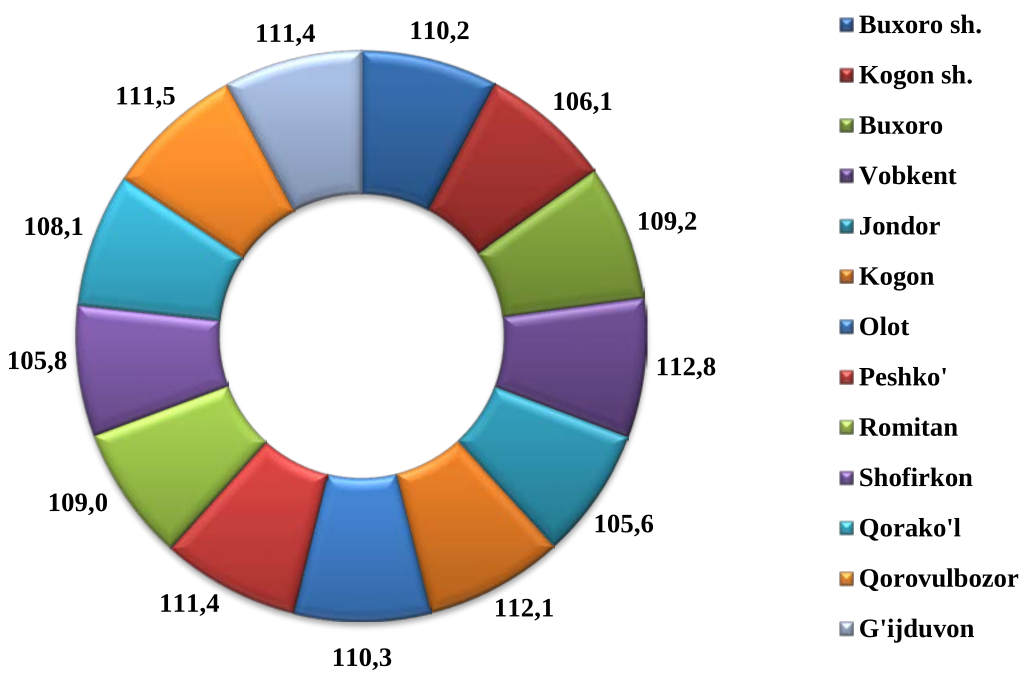

Sog‘liqni saqlash sohasidagi xizmatlar bo‘yicha yuqori o‘sish sur’atlari Vobkent (112,8 foiz) shahrida kuzatildi.

O‘tgan yilga nisbatan bu xizmatlarning eng past ko‘rsatkichi Shofirkon (105,8 foiz) shahrida qayd etildi.

2024 yil yanvar-iyun oylarida aholi jon boshiga ko‘rsatilgan bozor xizmatlari hajmi 5 116,7 ming so‘mni tashkil qildi va o‘sish sur’ati o‘tgan yilga nisbatan 108,2 foizni tashkil etdi.

Xizmatlar sohasini jadal rivojlantirish, uning tarkibini etarlicha rivojlangan jamiyat va rivojlangan ehtiyojlar bilan takomillashtirish mumkin va bu umuman hayot sifati kabi hodisa bilan bog‘liq, chunki turli ehtiyojlarni qondirish jarayoni hayot sifatining muayyan standartini yaratadi.

Statistik ko‘rsatkichlarga izohlar

Xizmatlar iste’molchilar (yuridik va jismoniy shaxslar) holatini o‘zgartiruvchi yoki tovarlar, xizmatlar yoki moliyaviy aktivlar bilan ayirboshlashiga ko‘maklashadigan ishlab chiqarish faoliyatining natijasi hisoblanadi.

Xizmatning o‘ziga xos xususiyati, xizmatni bajarish va uni iste’mol qilish davrining bir xil vaqtga to‘g‘ri kelishi hisoblanadi.

Iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha xizmatlar hajmida ko‘rsatilgan xizmatlar uchun amaldagi bozor narxlari bo‘yicha qo‘shilgan qiymat solig‘i va aksizsiz hisoblangan to‘lovlar hisobga olinadi.

Xizmatlar oldi-sotdi obyekti sifatida chiqqanda va iqtisodiy ahamiyatga ega bo‘lgan (xizmatlarni ishlab chiqaruvchining sarf-xarajatlarini to‘laligicha yoki sezilarli darajada qoplaydigan) narxlarda sotilganda, xizmatlar bozor uchun mo‘ljallanib ishlab chiqarilgan hisoblanadi.

“Ishlab chiqarilgan (ko‘rsatilgan) xizmatlar hajmi” statistik ko‘rsatkichi - ma’lum bir vaqt davomida ko‘rsatilgan xizmatlar qiymatini o‘lchovchi, iste’molchilarga (yuridik va jismoniy shaxslar, norezidentlarni qo‘shgan holda) ko‘rsatilgan xizmatlar qiymatini aks ettiradi.

Ishlab chiqarilgan (ko‘rsatilgan) xizmatlar hajmi, bu xizmatlar ishlab chiqarishga ixtisoslashgan va xizmat ko‘rsatish asosiy faoliyat turi hisoblanmaydigan barcha xizmatlar ishlab chiqaruvchilari (yuridik va jismoniy shaxslar) tomonidan ko‘rsatilgan bozor xizmatlari qiymatidir.

Iste’molchilar tomonidan xizmatlar uchun to‘lovlar naqd pul, shu jumladan plastik kartochkalar va pul o‘tkazish, elektron to‘lovlar va elektron pullar orqali amalga oshirilishi mumkin.

Norezidentlarga ko‘rsatilgan xizmatlar (agar to‘lov so‘mda amalga oshirilmagan bo‘lsa), xizmatlarga to‘lovlarni amalga oshirish sanasida O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan so‘mning belgilangan kursi bo‘yicha qayta hisoblangan, shartnoma narxlari bo‘yicha aniqlanadi.

Elektron to‘lovlar – texnik vositalar, axborot texnologiyalari va axborot tizimlari xizmatlaridan foydalangan holda elektron to‘lov hujjatlari orqali naqd pulsiz to‘lovlarni amalga oshirish.

Elektron pullar – O‘zbekiston Respublikasi hududida elektron pullar emitentlari tomonidan chiqariladigan pullar bo‘lib, faqat O‘zbekiston Respublikasi milliy valyutasida nomlanishi lozim.

Faoliyat turlari bo‘yicha xizmatlarni tasniflash, O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha mahsulotlarning (tovarlar, ishlar, xizmatlarning) statistik tasniflagichiga (keyingi o‘rinlarda MST debataladi) muvofiq amalga oshiriladi.

Bozor xizmatlari hajmi MST bo‘yicha tasniflangan barcha iqtisodiy faoliyat turlarining xizmatlarga tegishli qismi (G-S seksiyalar) bo‘yicha shakllantiriladi.

Amaldagi narxlarda aloqa va axborotlashtirish xizmatlarini ishlab chiqarish, mazkur sohada xizmat ko‘rsatuvchi korxonalarning daromadlari (sotishdan tushgan tushum miqdori) yig‘indisi sifatida aniqlanadi.

Moliyaviy xizmatlar Markaziy bank, tijorat banklari va boshqa moliya-kredit tashkilotlari tomonidan ko‘rsatiladi. Bu guruh xizmatlarga banklarning moliyaviy vositachiligi xizmatlari (moliyaviy lizing, kredit berish), shu jumladan, masofaviy bank xizmatlari (internet-banking, mobil-banking), investitsiya fondlari va boshqa moliyaviy tashkilotlarning moliyaviy vositachiligi, moliya bozorlari (fond va valyuta birjalari) faoliyatining yordamchi moliyaviy vositachilik xizmatlari va boshqa moliyaviy xizmatlar kiradi.

Amaldagi narxlarda moliyaviy xizmatlarning yalpi ishlab chiqarish hajmi moliyaviy vositachilik hisobidan olingan foizli daromadlar hajmi (xizmatlar uchun belgilangan to‘lovlar miqdorida) hisobga olinadi. Chet el valyutasida kelib tushadigan foizli daromadlar hisobot davridagi O‘zbekiston Respublikasi Markaziy bankining tegishli kursi bo‘yicha hisob-kitob qilinadi va so‘mda aks ettiriladi.

Transport xizmatlari transportning barcha turlarida yuklarni va yo‘lovchilarni tashish faoliyati, shuningdek, transportirovka qilishda yordamchi xizmat turlari, jumladan logistik xizmatlarni o‘z ichiga oladi.

Amaldagi narxlarda transport xizmatlarining yalpi ishlab chiqarish hajmi transport turlari bo‘yicha transport jarayoniga (yuklarni tushirish va yuklash ishlari, transport-ekcpeditorlik xizmatlari, transport xizmati va boshqalar) bevosita bog‘liq bo‘lgan tashish va boshqa faoliyatdan olingan daromad summasi sifatida aniqlanadi. Transport xizmatlari umumiy hajmida pochta va kuryerlik faoliyatining ishlab chiqarilgan yalpi hajmi hisobga olinadi.

Yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlar mehmonxonalar, otellar, motellar va boshqa yashash uchun joylar kabi qisqa muddatli turar joy bilan ta’minlash va oziq-ovqat mahsulotlari va ichimliklar yetkazib berish bo‘yicha ko‘rsatilgan xizmatlarni o‘z ichiga oladi.

Savdo xizmatlari ulgurji va chakana xizmatlarni birlashtirib, shuningdek, boshqa shaxs manfaatlari uchun tovarlarni oldi-sotdi shartnomalari, komissiyalari yoki agentlik shartnomalari asosida sotilgan vositachilik xizmatlari hamda avtomobil va mototsikllarni ta’mirlash xizmatlarini o‘z ichiga oladi.

Ko‘chmas mulk bilan bog‘liq xizmatlarni ko‘rsatishda ko‘chmas mulk bilan bog‘liq operatsiyalar bo‘yicha xizmatlar qiymati, korxonaning shaxsiy, xo‘jalik yuritish yoki tezkor boshqaruvidagi, shuningdek, ijaraga olingan ko‘chmas mulkni ijaraga berishdan olingan daromadlari, ushbu faoliyat tashkilotning asosiy faoliyati yoki yo‘qligidan qat’iy nazar aks ettiriladi.

Ta’lim sohasidagi xizmatlar oliy, o‘rta maxsus, kasb-hunar, umumta’lim, maktabgacha ta’lim davlat muassasalarida tijorat asosida ta’lim olishni, shuningdek, radio va televideniye, Internet-kanallar va pochta aloqalarini qo‘shgan holda har qanday darajadagi xususiy ta’lim olish va xohlagan kasbga o‘qishni qamrab oladi.**Sog‘liqni saqlash sohasidagi xizmatlar** statsionar shifoxona muassasalari, poliklinikalar, stomatologiya muassasalari va tibbiy la

boratoriyalar tomonidan pul asosida ko‘rsatilgan kompleks xizmatlarni qamrab oladi.

Ijara xizmatlari bo‘yicha ishlab chiqarish hajmi mashinalar va asbob-uskunalarni operatorlarsiz ijaraga berish, maishiy jihozlar va shaxsiy ehtiyoj buyumlarini ijaraga berishdan olingan daromad miqdori sifatida aniqlanadi.

Me’morchilik, muhandislik izlanishlari, texnik sinovlar va tahlil sohasidagi xizmatlar hajmi shartnomada nazarda tutilgan talablarga muvofiq loyihalar, izlanishlar, konstruktorlik va texnologik ishlar hamda ko‘rsatilgan xizmatlar, shuningdek, qurilish ishlari ustidan nazorat va boshqa injenerlik xizmatlarining qiymatini o‘z ichiga oladi.